

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.04.2004, sp. zn. 25 Cdo 540/2003, ECLI:CZ:NS:2004:25.CDO.540.2003.1

Číslo: 6/2006

Právní věta: Ztráta dosud neulovených ryb žijících v tekoucích vodách nepředstavuje skutečnou škodu na straně oprávněného subjektu rybářského práva. U škod způsobených zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat, v období před 10. 5. 2000 podle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, stát odpovídá subjektu rybářského práva za ušlý zisk spočívající v nedosažení předpokládaného hospodářského prospěchu z lovu ryb.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.04.2004

Spisová značka: 25 Cdo 540/2003

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 34 odst. 3 předpisu č. 23/1962Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 11. 1. 2002 zastavil řízení ohledně částky 160 000 Kč, zamítl žalobu na zaplacení částky 90 000 Kč s dvojnásobkem diskontní sazby z prodlení od 21. 9. 1998 do zaplacení, odmítl žalobu ohledně úroku z prodlení z částky 250 000 Kč od 16. 5. 1998 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku na náhradu škody způsobené vydrou říční, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, na rybách chovaných žalobcem v rybářských mimopstruhových revírech D. potok 1, D. A, H. potok 1A, K. 1, K. potok 1, N. 2, N. 4, S. potok 1, D. 16, D. 17B, H. potok 2, K. 2A, L. 11, N. 3 a N. 1, a v rybářských pstruhových revírech B. potok 1B, D. potok 1, H. potok 1, H. potok 1B, L. 12, Č. potok 3, D., K. 2P a Ž. 1, za období od 16. 5. 1998 do 31. 12. 1998. Dovedil, že žalobce je ve sporu aktivně legitimován, neboť podle ustanovení § 7 a § 8 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, byl bezplatně přenechán výkon rybářského práva Českému rybářskému svazu Č. B., a že žalovaná je pasivně legitimována, neboť podle ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, je osobou povinnou k náhradě stát. Podmínky, za nichž lze požadovat náhradu škody způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, a rozsah této náhrady stanoví Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky obecně závazným právním předpisem. Tímto předpisem se stal až zákon č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, který nabyl účinnosti dne 10. 5. 2000, z něhož vyplývá (ustanovení § 12 odst. 1), že podle tohoto zákona a za podmínek v něm stanovených lze odškodnit pouze škody vzniklé po

datu jeho účinnosti. V daném případě se však žalobce domáhá náhrady škody za období před nabytím účinnosti tohoto zákona, aniž do té doby existoval právní předpis, který by upravoval podmínky pro přiznání náhrady škody a její rozsah; v důsledku absence tohoto předpisu proto nelze podle soudu žalobci náhradu škody, jejíž výše je s ohledem na učiněný závěr nepodstatná, přiznat.

K odvolání žalobce Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 9. 4. 2002 rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně částky 90 000 Kč s příslušenstvím a ve výroku o náhradě nákladů řízení zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, ve výroku o odmítnutí žaloby rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně ohledně aktivní a pasivní legitimace i odmítnutí návrhu na přiznání příslušenství, který byl zcela neurčitý a neprojednatelný. Shodně hodnotil uplatněný nárok ve smyslu § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962, o myslivosti, který je jediným zákonným ustanovením, podle něž mohl žalobci případně vzniknout v rozhodné době nárok na náhradu škody způsobené vydrou říční na jeho rybníčním hospodářství. Skutečnost, že po celou dobu účinnosti tohoto zákona nebyl vydán prováděcí předpis, se kterým počítá jeho ustanovení § 34 odst. 3, však podle odvolacího soudu nemůže jít k tíži poškozeného - žalobce. Za dané situace je třeba vycházet z obecného ustanovení, podle něž za škodu způsobenou vydrou říční odpovídá stát bez ohledu na to, zda škoda vznikla na plodinách nebo na zvěři. Tomuto závěru podle odvolacího soudu nebrání ani úprava podmínek zvláštní odpovědnosti podle ustanovení § 34 odst. 1 a 2 zákona o myslivosti. Odvolací soud uložil soudu prvního stupně v dalším řízení zjistit, zda a v jakém rozsahu vznikla žalobci tvrzená škoda, přičemž vodítkem by podle něj mohl být i zákon č. 115/2000 Sb., který sice nebyl účinný v době vzniku uplatněné škody, avšak lze uvážit jeho záměry a logická východiska.

Poté, co žalobce rozšířil žalobu, O k r e s n í s o u d v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 7. 8. 2002 uložil žalované, aby zaplatila žalobci částku 310 500 Kč se 4% úrokem z prodlení od 7. 8. 2002 do zaplacení, zamítl žalobu na zaplacení úroku z prodlení z částky 310 500 Kč, a to 23 % od 1. 9. 1998 do 25. 10. 1998, 18 % od 26. 10. 1998 do 31. 8. 1999, 11 % od 1. 9. 1999 do 24. 3. 2000, 26 % od 25. 3. 2000 do 22. 7. 2002 a 3 % od 23. 7. 2002 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu a o povinnosti žalobce zaplatit soudní poplatek z návrhu na zahájení řízení. Vázán právním názorem odvolacího soudu, že zákon č. 23/1962 Sb. výslovně stanoví odpovědnost státu za škody způsobené zvěří, jejíž početní stav nemůže být snižován (vztahuje se i na vydru říční), a že okolnost, že nebyl vydán obecně závazný právní předpis upravující podmínky a výši odškodnění, nemůže jít k tíži žalobce, určil soud výši škody podle znaleckého posudku doc. Ing. S. L., CSc., znalce z oboru vodního hospodářství, odvětví rybářství a rybníkářství, který stanovil počet průměrných jedinců vydry říční na žalobcem určených tocích a spotřebu jednoho průměrného jedince vydry říční (0,5 ks ryb denně při počtu 45 průměrných jedinců) a za předmětné období dospěl k částce 310 500 Kč představující hodnotu vydrou zkonsumovaných ryb. Ohledně úroku z prodlení soud dospěl k závěru, že výše škody byla stanovena až rozhodnutím soudu na základě znaleckého posudku, v průběhu řízení přitom žalobce opakovaně měnil žalobní petit, proto mu náleží úrok z prodlení až ode dne vyhlášení rozhodnutí.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 3. 12. 2002 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku a ve výroku o náhradě nákladů řízení vůči státu potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud shrnul, že nárok na zaplacení částky 310 500 Kč byl žalobcem uplatněn po právu a vyplývá z ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, které zakotvuje obecnou odpovědnost státu za škodu způsobenou mj. vydrou říční. Toto ustanovení nevylučuje, aby byl určen rozsah náhrady škody a způsob jejího odškodnění, přestože předpokládaný prováděcí náhradový předpis nebyl od roku 1962 do roku 2000 vydán. Stal se jím až zákon č. 115/2000 Sb., jenž podrobně upravil podmínky náhrady škod způsobených vybranými chráněnými živočichy, avšak na projednávanou věc jej nelze užít, když žalobce uplatňuje náhradu

škody vzniklé v době před účinností zákona. Z hlediska způsobu a rozsahu náhrady škod vzniklých v období před účinností zákona č. 115/2000 Sb. je proto nutné použít obecná ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody, tedy § 442 a násl. obč. zák. Podle odvolacího soudu ohledně výše škody soud prvního stupně správně vycházel ze znaleckého posudku, jehož závěry a výpočty vzniklé ztráty jsou logické a přesvědčivé.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Zásadní právní význam spatřuje ve výkladu ustanovení § 6 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, a jeho vztahu k vlastnictví volně žijících ryb a vodních živočichů. Žalobci byl sice podle § 8 odst. 1 citovaného zákona přenechán bezplatně výkon rybářského práva (tedy ve smyslu § 6 odst. 1 též právo přivlastňovat si ulovené ryby a vodní živočichy), avšak pouze jako uživateli, nikoli jako vlastníkov. Žalobce má tedy právo hospodařit v rybářských revírech, ale vystupuje zde pouze v roli jejich uživatele, jemuž byl přenechán bezplatný výkon rybářského práva; podle dovolatelky však nelze hovořit o přechodu či převodu vlastnického práva, stejně jako není možné hovořit o převodu vlastnictví k volně žijícím živočichům (rybám). Dovolatelka má za to, že vlastníkem volně žijících živočichů (ryb žijících ve vodních tocích) je stát a žalobce má pouze právo přivlastňovat si již ulovené ryby. Vlastnictví k uloveným rybám a vodním živočichům je přitom nabýváno až po jejich ulovení (§ 6 odst. 1 zákona o rybářství), což má svůj logický původ v okolnosti, že vlastníkem vodních toků je stát, stejně jako je jediným vlastníkem ryb ve vodních tocích, které doposud nebyly uloveny. V případě, že dojde k napadení těchto ryb zvěří, která je rovněž součástí přírodního ekosystému, je stát jediným aktivně legitimovaným subjektem k podání žaloby. Tomuto výkladu podle dovolatelky nasvědčuje i skutečnost, že výkon rybářského práva nemusí být nutně svěřen pouze žalobci. Je tedy otázkou, zda žalobci vznikla majetková újma (zda došlo na jeho straně k úbytku majetku nastalého v důsledku škodné události). Podle dovolatelky k majetkové újmě na straně žalobce nedošlo, žalobce nebyl a není vlastníkem volně žijících ryb a vodních živočichů a ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, není možné v posuzovaném případě použít. Odvolací soud ani soud prvního stupně se přitom podle dovolatelky otázkou vlastnictví volně žijících ryb a vodních živočichů vůbec nezabývaly, nezkoumaly tedy všechny podmínky vzniku odpovědnosti za škodu. Navrhuje proto, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání uvedl, že z oprávněné držby rybářského práva a svého vlastnictví chovu ryb podle § 130 odst. 2 obč. zák. má stejná práva k přítomným vodním živočichům v tekoucích vodách, jako vlastník. Předmětem sporu podle žalobce není určení vlastnictví rybářského práva, způsob jeho užívání, ani postavení vydry říční v ekosystému, ale škoda, za kterou odpovídá ze zákona stát; žalovaná přitom neprokázala, že vlastníkem ryb v tekoucích vodách je stát, taková skutečnost neplyne ze zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, ani zákona č. 254/2001 Sb., o vodách. Žalobce přitom do vyjádřené škody nezahrnuje nedomestikované, volně žijící ryby ne hospodářského významu, když zákon č. 102/1963 Sb., podle něž rybářství je zemědělská výroba, neřeší problémy volně žijících živočichů, k nimž je příslušný zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Nejvyšší soud jako soud dovolací věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2001, neboť dovoláním je napadeno rozhodnutí odvolacího soudu vydané po 1. 1. 2001 a po řízení provedeném podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání žalované, které je zčásti přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (ohledně částky 90 000 Kč s příslušenstvím) a zčásti podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (ohledně částky 220 500 Kč s příslušenstvím, o kterou žalobce rozšířil žalobu po předchozím zrušujícím rozsudku), je důvodné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 146/1971 Sb., č. 96/1977 Sb., č. 143/1991 Sb., č. 270/1992 Sb. a č. 289/1995 Sb. (tj. ve znění účinném do 27. 9. 1999 – tedy v době, kdy vznikla žalobcem tvrzená škoda) škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát. Podrobnosti stanoví Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky obecně závazným právním předpisem.

Jak správně dovodil odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně (vázán právním názorem odvolacího soudu, který předchází rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil), okolnost, že nebyl vydán zákonem stanovený právní předpis ministerstva s úpravou podrobností poskytování náhrad škod způsobených zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat, nevylučuje odpovědnost státu za škodu, jsou-li splněny její zákonné předpoklady dané tímto ustanovením; způsob a rozsah náhrady škod vzniklých v období před 10. 5. 2000 se řídí obecnými ustanoveními občanského zákoníku o náhradě škody (k tomuto závěru ostatně dospěl též Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1753/2002](#), publikovaném pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003).

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Podle odst. 2 škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Skutečnou škodou je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno – kdyby nebylo škodné události – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí (stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR [Cpj 87/70](#), publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971).

Dovolatelce, která vytýká soudům obou stupňů, že se nezabývaly otázkou vlastnictví ryb volně žijících ve vodních tocích, je třeba přisvědčit v tom, že tato otázka je významná pro posouzení, zda a v jakém rozsahu žalobci vznikla škoda.

Podle § 6 odst. 1 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění zákonů č. 146/1971 Sb., č. 49/1982 Sb., č. 367/1990 Sb., č. 425/1990 Sb., č. 229/1991 Sb., č. 283/1992 Sb. a č. 4/1993 Sb., tj. ve znění účinném do 31. 12. 1999 (dále též jen „zákon o rybářství“), rybářské právo je oprávnění a povinnost plánovitě chovat, chránit a lovit ryby a jiné vodní živočichy v tekoucích vodách a ulovené ryby a vodní živočichy si přivlastňovat, jakož i oprávnění užívat k tomu v nezbytné míře pobřežních pozemků. Podle odst. 4 tohoto ustanovení rybářské právo patří státu; lze je vykonávat jen v rybářských revírech.

Podle § 8 odst. 1 tohoto zákona Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství přenechá bezplatně výkon rybářského práva v rybářských revírech především organizačním složkám Československého rybářského svazu, a dále podnikům státního rybářství a jiným státním organizacím v oboru rybářství, popřípadě státním organizacím lesního hospodářství a v revírech, které jsou na pozemcích spravovaných orgány vojenské správy, organizacím v oboru působnosti ministerstva národní obrany.

Podle této úpravy rybářské právo patří státu, který jeho výkon v rybářských revírech bezplatně svěruje jiným subjektům. Zákon o rybářství ani jiný právní předpis přitom výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze to, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství. Z toho právní literatura dovozuje, že na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a že neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí (srov. Kindl, M.: K jednomu regálu /Co může a co nemůže být předmětem výhradního vlastnictví státu na příkladu rybářského práva/, Právník 8/1996, s. 735 a násl., Tomsa, M.: Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů, Hospodářské právo 10/1984, str. 766 a násl.), a k obdobnému závěru o charakteru rybářského práva dospívá rovněž rozhodovací praxe soudů (např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 4. 1996, sp. zn. 6 A 78/94, publikované v časopise Správní judikatura pod č. 338, ročník 1998). V posuzovaném případě není pochyb o tom, že rybářské právo svědčilo v předmětném období v žalobě uvedených rybářských revírech i Českému rybářskému svazu jako občanskému sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., přičemž legislativní nedostatek spočívající v odkazu ustanovení § 8 odst. 1 zákona o rybářství na již neexistující subjekty byl odstraněn novelou provedenou zákonem č. 410/2000 Sb.

Je proto zřejmé, že ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu žalobce (oprávněný subjekt rybářského práva), který ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví. Odvolací soud se rozlišením skutečné škody a ušlého zisku nezabýval a k určení výše škody použil závěry znaleckého posudku, který vyšel z průměrného počtu jedinců vydry říční ve vymezených tocích a stanovil jejich spotřebu ryb za předmětné období. Na náhradě škody tak byla přiznána částka odpovídající hodnotě ryb, které posloužily vydrám za potravu (skutečná škoda), aniž byly zohledněny všechny okolnosti, jež mohly ovlivnit nedosažený zisk, který bylo možno, kdyby nebylo škodné události, důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí (ušlý zisk). Výši ušlého zisku je v daném případě třeba vyjádřit tak, aby byla vyčíslena hodnota předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu věcí musely být vynaloženy, musí tedy být v mezích možností znalce nepochybně stanoveno, zda a v jaké výši by v daném případě při pravidelném běhu věcí nastal kladný hospodářský výsledek (srov. Tomsa, M.: Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů, Hospodářské právo 10/1984, str. 768 - 772).

Ze všech těchto důvodů vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (nesprávné právní posouzení věci) je naplněn; Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.); protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen, a to ve výrocích o platební povinnosti žalované a ve výrocích o náhradě nákladů řízení, a věc byla v tomto rozsahu vrácena Okresnímu soudu v Jindřichově Hradci k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).